

Kert

A NÖVÉNYNEK IS MEGÁRT A NAGY MELEG

A kánikula még a lakásban, a leginkább védet-
tnek tűnő helyen tartott növényeknek is kritikus
időszak. A légkondicionálás, a nappali árnyé-
kolás, az intenzív éjszakai szellőztetés meg-
annyi elváltozást okozhat.

Az utóbbi évek nyarai már jó ízelítőt adtak a
melegből: a kánikula nem csak az embereket,
a növényeket is próbára teszi. A szélsőséges
időjárásban a növények is igyekeznek komfor-
tossá tenni életüket - a túlélésre rendezkednek
be, s igyekeznek megszabadulni feleslegeiktől.
Ezért nem ritka a levélhullás, elszíneződés, a
virágok szokottnál is gyorsabb „eldobása”.
Nem beszélve a víz hiányára utaló fonnyadás-
ról. Ha ezt időben észrevesszük, és öntözünk,
visszatér az élet a növénybe, ha elkésünk, a
folyamat visszafordíthatatlan.

A forró napok nyáron a szobában maradó
növények számára még a legvédettebbnek
tűnő helyen is kritikusak lehetnek. A túl sok

fényben tartott és helytelenül gondozott, a
túlöntözést vagy kiszáradást elviselni kényszer-
rülő növényen betegségtünetek jelentkezhet-
nek. Ezeket azonnal orvosolni kell, mert
ilyenkor felgyorsulnak a növények életfolya-
matai, s ha a bajjal magukra maradnak, hamar
elpusztulhatnak. A meleg és fény ellen
árnyékolat lakásban a fényhiánytól a növények
megnyúlnak, a fényigényes fajok leveleinek
színe megfakul, sár-
gászöld lesz. A fej-
lődő levelek, hajtá-
sok vékonyak, nyur-
gák lesznek, és
ezért lehajlanak.

Az erős fényben és
melegben hagyott, a
közvetlen napsugár-
zásnak kitett növé-
nyek - amelyek

eddig megszokott helyükön, az ablak közelében jól érezték magukat, és egyenletesen fejlődtek - hirtelen megváltozhatnak. Ha utánanéznék, kiderül, hogy eredeti élőhelyükön a trópusi, szubtrópusi erdők aljnövényzetében élnek. A legtöbb hazai szobanövény ilyen. Számukra a szoba világosnak tartott, időnként teljes napfényben fürdő része most túlságosan is világos lesz. De ugyanez vonatkozhat a teraszra vagy a kertben nyaraltatott szobanövényekre is. Az amúgy árnyékkedvelő, lomblevelű növények levelein többnyire égési foltok, száraz átlukadó sebek keletkezhetnek, és a napfény, különböző elszíneződéseket is okozhat. Vannak azonban olyan fajták, amelyeknek jól tesz a mostani erős nap, mely lényegesen erősebb, mint a korábbi évtizedekben megszokott. Például az aszparáguszfélék - ha fokozatosan szoktatják hozzá - eltűrik a nyári teljes napsütést, sőt az ilyenkor fejlődő lombja sűrűbb és fenyőtűszerűen kemény lesz.

A napsugárzás ellen megfelelő árnyékolással lehet védekezni, de a hűvösen tartott lakás szellőztetésekor figyelembe kell venni, hogy a külső hőmérséklet sokkal maga-

sabb lehet, vagy éjszaka éppen ellenkezőleg. A páraigényes vagy könnyen lankadó növényeket langyos vízzel permetezni kell.

Egyes pozsgások levelei az erős fényben akár pirosra színeződnek. A kaktuszok közül a hazájukban füves, sziklás, cserjés részekben, kissé félárnyékos területeken élő vagy fán lakó fajok közül egyeseken szintén vöröses színeződés mutatkozhat.

A légkondicionálókkal a növényeknek is meg kell tanulniuk együtt élni. Az egész nap egyenletes hőmérsékletet biztosító készülékek nem okozhatnak olyan elváltozásokat, mint a csak időszakosan, ám akkor intenzív hűtésre állított berendezések. A fázó növényeket hőhiánynak mondják. A lakásban tartott növények többsége a 22-30 fokos hőmérsékletet, az alacsonyabb páratartalmat és a szolid szellőztetést elviseli, sőt az idősebbek ehhez szoktak hozzá. Ha klímakészülék kerül a lakásba, az egészséges növekedés kerülhet veszélybe. Nem arról van szó, hogy a növények számára a hűtés elviselhetetlen, csak arról, hogy az alacsonyabb hőmérséklet gátolja a növekedést, és elősegíti a gombafertőzést.

A szanszevieriák levelei kidőlhetnek, gyökérrothadást kaphatnak, a fikuszok levelei foltosak lehetnek, a difenbachiák megsárgulhatnak, száruk kocsonyássá válik, ha rájuk fúj a hűtőberendezés.

Melegben a levegő is szárazabb, ezért a növények erősen párologtatnak. Ha kicsi a cserép, kevés a talaj. Hiába öntöznék naponta, a gyökérzet nehezen tudja pótolni a vízvesztéséget, ezért a levelek széle beszáradhat, gyakran az egész levél sárgul, lehull. A páraigényes növények langyos vizű permetezése sokat segíthet. Nem jó, ha a növény alá nagyobb tálat tesznek, s ebben áll a víz, így kiszorul a talajlevegő, s ez a gyökerek fuldoklásához vezet.

Tavaszi munkák a kertben

Ha megkérdezzük egy kisiskolást, hogy melyik a legszebb évszak, minden bizonnyal azt fogja válaszolni: a tavasz. Ettől viszont még a nyár lesz a kedvenc hónapja, hiszen akkor szinte nem kell iskolába járni. Az emberek értékítélete feltehetően egész életükben nem fog megváltozni, életük végéig a tavaszt tartják majd a megújulás, a fiatalosság, a szépség, az erő és a reménység időszakának. Az emberiség kultúrtörténete során ezt vallották azok a festők, szobrászok, költők, írók, zeneszerzők is, akik a tavaszt jelenítették meg műveikben. Különös jelentősége van a tavasznak a kertész életében is. A tavasz a vegetáció kezdete, a növények fejlődésének origója. A hosszú és zord tél után érkezik meg, sokszor hirtelen, váratlansággal tör ránk a hosszú várakozás után. Aki ilyenkor megkésik a kerti munkákkal, az egész évben szenved a mulasztását: a vetés, a palántázás, a metszés, a permetezés nem tűr halasztást, akkor kell elvégezni, amikor annak az optimális ideje van. Ha késünk, akkor munkánk eredményessége csökken! Természetesen manapság nem könnyű az élete tavasszal a kertésznek mindkét keze tele van munkával, ezért érdemes tervet készíteni arról, hogy mit, milyen sorrendben, hogyan végezzünk el, hogy a nyár és az ősz folyamán sok és kiváló minőségű gyümölcsöt, zöldségfélét, virágot, szőlőt tudjunk betakarítani a magunk és családjunk örömeire

vagy díszkert esetében minél hamarabb, tudjuk élvezni annak szépségét.

Az idejében, ütemesen végzett munkának azonban van egy szervezési alapfeltétele is: a tavaszi munkákat ősszel kell megalapozni, és amit lehet az őszi hónapokban kell előkészíteni. Az ásás, a trágyázás, az ültetés legjobb időszaka az ősz. Télen van elég idő arra, hogy kijavítsuk, megélezzük a munkában megkopott kéziszerszámokat, átvizsgáljunk a

permetező, a fűnyíró gépeket, beszerezzük a műtrágyát, a növényvédőszerket, a vetőmagokat stb., hogy a tavaszi munkák megkezdésére mindez rendelkezésre álljon, és ne vegye igénybe a drága időnket. Éledeznek a kertek, megkezdik az emberek a tavaszi munkákat. Ezeknek bevezetője a kert kitakarítása. A tél folyamán sok szerves hulladék keletkezett a kertekben. A lombot össze kell gereblyézni, az élőlő virágok szárát vissza kell vágni: az így keletkezett anyag a komposztot gazdagítja.

Most már hozzá kell látni a rózsabokrok metszéséhez is. A park-, a remontáns és a polianta rózsabokrokból csak a többéves, felkopaszodott ágakat kell től kimetszeni, hogy helyet teremtsünk az új hajtásoknak. Hasonlóképpen kell eljárni a futórózsabokrokkal is. Nagyobb figyelmet kell viszont fordítani a nagyvirágú tearózsákra, amelyeknek a bokraiból először ki kell vágni a száraz, előregedett, felkopaszodott ágakat,

azután a megmaradt vesszőket kell visszamet-szeni, a vastagabb, erősebb vesszőket hosszabbra, a vékonyabb, gyengébb vesszőket rövidebbre vágjuk vissza. A későbbi gombafer-tőzés megelőzésére már most ajánlatos megpermetezni a megmetszett rózsabokrokat előírtas töménységű oldatokkal.

Korán fakadnak a köszméte, a ribiszke és a josta bokrok és törzses fácskák is, tehát ezeket is mielőbb meg kell metszeni. Ennek során megritkítjuk az ágakat, és ezzel

lehetőséget terem-tünk a korona meg-újulására. Elő kell készíteni a hagy-mafélék talaját, hogy a föld fagyának kiengedése után mielőbb elültethes-sük az étkezési vöröshagyma és tavaszi zöldhagyma dughagymát és elvethessük az egyéb hagymafélék magját. Ezek közé tartozik a m e t é l ő h a g y m a (snidling), amely töosztással is sza-porítható. A magját finoman elmunkált talajba, 1-2 cm mélyen kell elvetni. Minthogy a magok viszonylag lassan

csíráznak, elterjedt szokás a hagymamagot együtt vetni a hónapos retek magjával, amely gyorsan kikél. A metélőhagymát akár virág-ágyak szegélyezésére is vethetjük. Levelei egész nyáron át jó szolgálatot tesznek ételek ízesítésére és díszítésére. Ha levágunk az aranyvessző, a japánbirs, vagy a som bokráról néhány ágat, és azokat vízzel megtöltött vázában meleg szobába állítjuk, akkor a rajtuk levő virágrügyek most már gyorsan kibom-lanak és felvidámítják otthonunkat, munkahelyünket.

Szerszámok tavaszi szezonkezdéshez

Jó szerszám, fele munka, dupla teljesítmény. Mégis sokszor láthatjuk, hogy a kertekben tevékenykedő emberek törött ásóval, csorba kapával, alkalmatlan lapáttal kínlódnak.

Bizonyára sokszor hallották már azt a bölcsességet, amely úgy szól: jó szerszám, fele munka és dupla teljesítmény. Ez a való igazság és mégis olyan sokszor láthatjuk, hogy a kertekben tevékenykedő emberek törött ásóval, csorba kapával, alkalmatlan lapáttal kínlódnak. Pedig ma már az üzletekben ergonomiailag kifogástalan, megbízható anyagból készült szerszámokat lehet kapni. Igaz, ezek nem olcsók, de legalább tartósak. Gondolva itt elsősorban a szakboltokra, szakkereskedésekre, hangsúlyozottan! Az olcsó ár e termékek esetében sem jelent minőséget!

A tavasz kezdetekor megkezdhetjük a kerti munkákat. Így időszzerű lesz bemutatni néhány korszerű talajművelő eszközt, amelyekkel a legko-

rábbi munkákhoz felszerelhetik magukat a kertészkedni, dolgozni, tenni vágóyk.

A lazításhoz, mely most nem fizikai való-ságában, hanem a talajjal szemben tenni kívánt feladat tekintetében kezdünk, a legalapvetőbb szerszám, az ásó szükséges. Ez nem hegyes, háromszög alakú, mint a hagyományos ásó, hanem nagyjából téglalap alakú, ezért egyenletes mélységű ásást lehet vele készíteni. A nyele keresztúddal van ellátva, ezért könnyebb vele a munka, a taposó pedig megakadályozza, hogy a lábbelit károsítsa. Kiválóan alkalmas e célra a pehelysúlyú ásó.

A lapát ne legyen túlságosan terjedelmes a mozgathoz. Az ilyen méretű lapát univerzális, minden anyagot, amely előfordul a kertben, meg lehet vele mozgatni.

A porhanyításhoz a talajt nemcsak ásóval, hanem ásóvillával is meg lehet forgatni és porhanyítani. A nehéz, kötött talajokon biológiailag előnyösebb a használatuk az ásonál. A felásott talajt gereblyével egyengessük el, a göröngyöket ezzel a szerszámmal aprítjuk fel.

Fontos, hogy elegendő hosszú nyele legyen.

A talaj, felszíni porhanyításának és gyomirtásának eszköze a kapa. A paraszti bölcsesség az országnak minden táján más és más formájú kapákat fejlesztett ki, a talajviszonyoknak megfelelően. Ezzel a húzókapával nem előre, hanem hátrafelé kapálunk, ezért nem tapossuk le az imént fellazított talajt. Gyorsabb és könnyebb vele dolgozni. Ügyes szerszám a kis villáskapa és a háromágú kézi kultivátor. Az előzővel virág és zöldségágyásokat tarthatunk gyommentesen, az utóbbi a sorközök talajának porhanyítására való, praktikus eszköz. Nagyon fontosak, hiszen a vetés sikerének kulcsa a jó magágy!

A talajművelő eszközök közé sorolható a gyomfogás, eredeti nevén a vertikutier. Ez a gyep karbantartásának alapvető fontoságú eszköze, mely nélkülözhe-

tetlen kellék a gyomirtáshoz. A haladás irányára merőlegesen elhelyezkedő tengelyre párhuzamosan éles, hegyes kések vannak erősítve. Ezek fellazítják a gyep talaját, meglegevőztetik a fűcsomók gyökerét, bekeverik a talajba a kiszórt szerves- és műtrágyát, kihúzzák a fűcsomók közül a gyomokat és a mohapárnákat, egyszóval igen sokféleképpen segítik elő a szép és tartós gyep kialakulását, fennmaradását.

Persze, ezeket a szerszámokat is karban kell tartani. Használat után meg kell tisztítani őket és célszerű a fémrészüket védő olajréteggel bekenni. A szerszámokat időnként élesíteni is kell, amit azonban egy kalapács és egy reszelő segítségével magunk is elvégezhetünk.

Az a szép zöld gyep...

Mindenki emlékszik erre a kifejezésre a 80 -as évek elején futott nagyszerű magyar játékfilmből. Eziránti igényünk nem csökkent, hiába az eltelt több mint 25 év. Nem olcsó dolog, de kész formájában rögtön élvezhető a kész gyep minden előnyével és szépségével. Megfelelő gondoskodás - rendszeres öntözés és nyírás mellett több évig is meglátszik, hogy gyepszőnyeggel telepített a füves területünk. Két lehetőségünk nyílik új füves terület létrehozására. Az egyik esetben mi magunk termeljük meg, hozzuk létre, a másik esetben előre készített pázsitot tudunk telepíteni.

Az utóbbi években mind többen érdeklődnek a gyeptelepítés egyes kérdései felől. Sokan úgy vélik, hogy ez viszonylag egyszerű feladat, holott a gyep, a kívánatos, smaragdzöld pázsit megteremtése gondos munkát és sok szakértelmet követel. Mindenek előtt azt kell tudni, hogy szép gyepet csak napos helyen lehet fenntartani, árnyékban a pázsitfűvek csak senyvednek. Minthogy a gyep élettartama 8-10 év, ezért az is gyakran előfordul, hogy a telepítés idején még napsütéses a terület, de később megnönek körülötte a bokrok és a fák, a gyep árnyékba kerül, és emiatt elmo hásoódik. A gyeptelepítés a terep rendezésével veszi a kezdetét. Egyenletes terepfelzint kell kialakítani, mert a gödrökben, a mélyedésekben a csapadék és az öntözés vize összegyűlik, és a

tócsák helyén kipusztulnak a fűtövek. A területnek legyen 2-3 %-os lejtése. Gyepet lehetőleg összefüggő területen telepítsünk. Minél tagoltabb, szabdaltabb a terület, fák, - bokrok állnak benne - annál nehezebb lesz a gyep karbantartása, nyírása, mert kerülgetni kell a benne álló növényeket.

A drága fűmagot csak jól előkészített talajba érdemes elvetni, ami a tápanyagokkal való feltöltéssel kezdődik. Erre a célra érett marhatrágyát, dúsított tőzeget vagy gombakomposztot szórjunk a területre. Ez utóbbit műtrágyával is ki kell egészíteni. A trágyát ásással vagy kultivátorozással keverjük a talajba, majd a talaj felszínét finoman elgereblyezzük. És most következik egy fontos, de gyakran elmulasztott feladat, a gyomirtás. Az előkészített talaj a kellemes őszeleji időben 8-10 nap alatt ki-gyomosodik. Ekkor a területet meg kell permetezni jó minőségű gyomirtó szerrel és egy-két nap múlva az elpusztult gyomokat sekélyen, be kell kapálni a talaj felszínébe. Ily módon a zsenge, gyámoltalan fűtöveknek nem kell konkurencia harcot folytatniuk az agresszívebb gyomokkal. Fontos feladat a megfelelő fűmagkeverék kiválasztása. Ehhez azonban el kell határozni, hogy mi lesz a gyep rendeltetése. Kisgyerekek fognak rajta játszani, vagy nagykölykök fociznak, napozni akarnak a család tagjai, vagy csupán esztétikai szerepet

szánunk a gyepnek? Manapság már sokféle gyepkeverék kapható, ezek közül kell a célnak megfelelőt kiválasztani. Semmiképpen sem ajánlatos a különböző fűfélések magjának házilagos keverése! Egy négyzetméter felületre 30-35 gramm fűmagot ajánlatos elvetni. Nagyobb gyepfelület esetén kicsit spórolhatunk azzal, hogy a gyep szélére több, a közepére kevesebb fűmagot használunk fel. Az

elvetett fűmagot sekélyen a talajba kell keverni, mert a

talaj felszínén nem csírázik ki és a madarak is, sokat elfogyasztanak belőle! A vetési feladat a talaj tömörítésével fejeződik be. A friss gyepvetés talaját folyamatosan nedvesen kell tartani, ami legalább napi egy, esetleg két öntözést tesz szükségessé. 10-14 nap alatt a fű kikel és ősszel - még a fagyok beállta előtt - megtörténhet az első nyírása igen gyors fordulatra állított fűnyíró géppel. Ne gondolják, hogy bárkinek a kedvét el akarjuk venni a szép gyeptől, de szép pázsitot csak sok munkával és fáradsággal lehet előállítani és fenntartani, de érdemes! Ha kész, előnevelt gyepet kívánunk telepíteni,

abban az esetben fenti feladatok helyett más kell elvégeznünk. Ebben az esetben olyan telepet kell keresni, ahol előnevelést folytatnak. A tőlük megvásárolható fűhenger területe 1 négyzetméter. Hossza 2,5 méter, szélessége

0,4 m. Súlya kb. 22-25 kg. A telepítés előtt a gondosan előkészített, sima, elhengerelt, nedves talajt finoman gereblyézzük el, hogy a leterített gyepszőnyeg gyökerei könnyebben belekapaszkod-

hassanak az altalajba. Mindig csak az aznap leteríthető mennyiséget szállítsuk le. (4-6 fő egy nap alatt kb. 400-450 négyzetmétert képes leteríteni) A gyephenger-darabokat helyezük szorosan egymás mellé, téglakötésben és résmentesen. A lefektetés után locsoljuk be a területet (négyzetméterenként 15 liter vízzel számoljunk). Vigyázzunk arra, hogy csak nedves legyen a gyepszőnyeg és ne ázzon át túlságosan. Ezután hengerezni kell, amit mindig átlós irányban végezzünk. Telepítése ősszel szeptember 15-ig ajánlott, mivel a lefektetés után még az altalajhoz kell gyökeresednie. Ehhez pedig 15 °C-os talajhőmérséklet szükséges. A gyökérképzési időszak legalább két hét. Október-november hónapokban már nem ajánlott gyepszőnyeget telepíteni, mivel telepítés után nem tud az altalajhoz gyökeresedni és a téli hideg károsíthatja.